



diaconaat

de ander de naaste

Handreiking diaconale steun bij financiële problemen en armoede

Diaconale hulp in de gemeente kan vaak praktisch worden ingevuld. Bijvoorbeeld met hulp in de huishouding, vervoer naar het ziekenhuis, bezoek van eenzamen of het verstrekken van maaltijden. Maar soms is er financiële nood. Dat stelt diaconieën voor andere vragen. Wat zijn de afwegingen en de grenzen voor het bieden van financiële steun? Deze handreiking wil hierin kort en bondig advies geven en is onderverdeeld in algemene uitgangspunten en adviezen, financiële aspecten en een stappenplan.

ALGEMENE UITGANGSPUNTEN EN ADVIEZEN

Perspectief

Hoe je de begrippen *armoede* en *financiële problemen* definieert, hangt in sterke mate af vanuit welk perspectief je kijkt. De diaken kijkt vanuit het perspectief van barmhartigheid. 2 Korintiërs 8:15 geeft een belangrijke basisregel: *Hij die meer had, had niet teveel; hij die minder had, had niet te weinig.*

Ruimhartig en zorgvuldig

Het is goed om te beseffen dat hulpverlening vele vormen kent. Geld geven is één van die vormen. Je hebt het als diaconie van de gemeente gekregen om het weer uit te geven. Ook voor nood binnen de eigen gemeente. Zoek daarin een verantwoorde balans tussen ruimhartigheid en zorgvuldigheid.

Bed, bad en brood

Bij acute financiële nood help je om 'bed, bad en brood' te garanderen. Dat kan door middel van een eenmalige financiële bijdrage, al dan niet in combinatie met hulp in natura. Als de nood structureel is, ga je samen met de hulpvrager op zoek naar de oorzaak en naar duurzame oplossingen die daarbij passen. Daarbij worden eerst de bestaande voorzieningen in de samenleving aangesproken.

Signaleren

Soms vragen mensen bij de diaconie om hulp. Soms ook niet, terwijl er wel nood is. Daarom is het belangrijk om alert te zijn op signalen van armoede of financiële nood. Teken van geldzorgen kunnen bijvoorbeeld zijn:

- niet op vakantie gaan
- niet mee met schoolreisje, jeugdkamp
- ongeopende post
- niet reageren op berichten

Vraag als diaconie ook aan de predikant en de ouderlingen om signalen vanuit het bezoekwerk te delen.

Risicogroepen

Sommige mensen lopen meer risico's op geldzorgen dan anderen. Het is goed om je daar als diaconie bewust van te zijn. Risicogroepen zijn:

- asielzoekers / vluchtelingen
- alleenstaande ouders met kinderen
- mensen zonder betaald werk
- gezinnen waar slechts één persoon betaald werk heeft
- mensen met een ziekte of chronische beperking
- mensen met een hypotheek restschuld
- mensen met een onvolledige aow en/of pensioen
- zzp-ers / kleine ondernemers
- mensen die ingrijpende levensgebeurtenissen meemaken

Houd de drempel laag

Mensen kloppen niet zomaar aan bij de diaconie. Je kunt de drempel wel verlagen:

- geef regelmatig inzicht in wat je als diaconie doet en hoe je het diaconale geld besteedt
- praat als diaken met iedereen in je wijk
- maak het praten over geld en goed bespreekbaar
- communiceer de manier hoe je hulpvragen behandelt
- vertel hoe je met vertrouwelijkheid omgaat

Activeer de gemeente

Hoe meer mensen elkaar onderling helpen, hoe gewoner diaconaat wordt! Stimuleer gemeenteleden om zich beschikbaar te stellen voor hulp aan andere gemeenteleden en om bijvoorbeeld vrijwilliger te worden bij de voedselbank of schuldhulpmaatje.

Verwijs door

Mensen die in problemen zitten, hebben vaak niet de moed om naar hulpverlenende instanties te gaan of ze weten niet hoe ze zich er kunnen aanmelden. Zeker bij structurele problemen zijn (overheids)instanties de aangewezen weg om oplossingen te realiseren. Help mensen op weg naar de burgerlijke gemeente of andere organisaties en ondersteun zo nodig bij het doen van aanvragen voor toeslagen en dergelijke.

Werk samen

Participeer in het plaatselijke diaconale platform, onderhoud contact met de burgerlijke gemeente en zorg dat je bekend bent bij organisaties als Schuldhulpmaatje en de Voedselbank in jouw woonplaats.

Kwetsbaarheid

Diaconale hulpverlening is soms kwetsbaar. De diaken en de hulpvrager maken deel uit van dezelfde (soms kleine) gemeenschap. Daarom is het goed om expliciet te benoemen dat de diaconie zorgvuldig omgaat met privacy en persoonlijke zaken niet met anderen zal delen. Het aangeven van grenzen is ook een vorm van bescherming tegen kwetsbaarheid. Wees eerlijk over de grenzen van de diaconale hulpverlening. Neem als diaconie nooit de verantwoordelijkheid van de hulpvrager over.

Hulp van familie

Familie is in de meeste gevallen de eerste schil om iemand heen. Toch is familie niet altijd de eerste geschikte hulpverlener. Daar waar financiële problemen zijn, zijn relaties soms kwetsbaar of verstoord. Schakel familie nooit in voordat u dat met de hulpvrager zelf besproken heeft.

Helpen onder protest

Er zijn mensen die tussen wal en schip vallen. Voor wie de regels van instanties net niet passen terwijl ze echt niet rondkomen. Of die door instanties van het kastje naar de muur worden gestuurd. In zulke gevallen kan de diaconie helpen onder protest. Door vooralsnog de hulpvrager financieel te ondersteunen en tegelijkertijd bij de betreffende instantie op te komen voor het recht van de hulpvrager.

FINANCIËLE ASPECTEN

Lening of gift

De diaconie is geen bank en verstrekt in principe geen lening. Tenzij er zwaarwegende redenen zijn om géén gift te geven. Bijvoorbeeld als een lening beter past in de weg van herstel van de hulpvrager of dient om een periode te overbruggen voor iemand die het later zonder problemen kan terugbetalen.

Contant of giraal

Uit oogpunt van vertrouwelijkheid kan het een overweging zijn om diaconale giften aan gemeenteleden contant te verstrekken. Op bankafschriften is de naam van de ontvanger immers altijd te traceren. Sommige supermarktketens bieden cadeaukaarten aan waarop een saldo van maximaal € 150 kan worden gezet voor het doen van boodschappen. Dit kan een aantrekkelijk alternatief zijn voor het geven van geld, zeker als de zorg bestaat dat het geld aan andere dan primaire levensbehoeften wordt besteed.

Anoniem

Registratie van financiële ondersteuning in de boekhouding van de diaconie moet ten allen tijde anoniem zijn. Gebruik een aparte codering in plaats van namen, wijknamen, postcodes en dergelijke. Laat (gecodeerde) documenten met betrekking tot contante uitgaven door twee diakenen tekenen.

Normbedragen

Welke bedragen je kunt hanteren voor bijvoorbeeld een vrij besteedbaar inkomen of de wekelijkse kosten voor primaire levensbehoeften hangt af van verschillende factoren. Overleg hierover met betrokken instanties of raadpleeg www.nibud.nl

Inzicht in het huishoudboekje

Het is een hele stap voor mensen om iemand inzicht in hun persoonlijke financiën te geven. Als dit in verband met structurele problematiek toch nodig is, doe het dan in het besef dat mensen kwetsbaar zijn. Dat geldt ook bij het spreken over het eigen huis, de auto of het spaargeld. Het aanpassen van de levensstandaard kan een noodzakelijk advies zijn maar moet zorgvuldig worden besproken met oog voor de proportionaliteit van de maatregelen en voor ongewenste neveneffecten (een auto is bijvoorbeeld vaak onmisbaar voor het werk).

Nuttige websites...

... voor bewustwording en tips

www.geldfit.nl (ook telefonisch bereikbaar voor anonieme hulp op 0800 8115)

www.wijgaanhetfikksen.nl (bieden ook een app en een persoonlijke buddy)

.... om te kijken of je aanspraak kunt maken op toelagen en subsidies

www.datgeldtvoormij.nl

www.berekenuwrecht.nibud.nl

.... voor schuldhulpverlening

www.schuldhulpmaatje.nl (in veel plaatsen lokaal werkzaam)

www.juridischloket.nl (voor juridische vragen over schulden)

STAPPENPLAN

1. Beoordeel of de financiële problemen acuut zijn waardoor er voor de eerstkomende dagen of weken niet in de primaire levensbehoeften kan worden voorzien.
Ja ga verder met stap 2
Nee ga verder met stap 7
2. Doe een kort onderzoek naar de feiten op basis van een gesprek met de hulpvrager(s).
3. Is het verhaal overtuigend? Geef dan met instemming van een andere diaken een bedrag voor de primaire levensbehoeften voor de eerstkomende periode van maximaal twee weken.
4. Herhaal dit zo nodig twee keer.
5. Rapporteer op de eerstvolgende diaconievergadering en vraag goedkeuring over je handelen.
6. Lijkt het probleem na maximaal 6 weken opgelost?
Ja Houd de vinger aan de pols. Rijzen opnieuw problemen, ga dan verder met stap 7
Nee Ga verder met stap 7
7. Als u vermoedt dat de financiële problemen van langdurige of structurele aard zijn, ga dan samen met een andere diaken op bezoek en probeer een beeld te vormen van
 - de totale (gezins)situatie, dus ook van de eventuele onderliggende problematiek
 - de omvang van de financiële problematiek
 - het vrij besteedbare inkomen
 - eventueel het aanwezige eigen vermogen (wees daar terughoudend in)
 - voorliggende voorzieningen die gebruikt worden (toeslagen, subsidies enz.)
 - ondersteunende of hulpverlenende instanties die betrokken zijn
 - eventuele sociale uitsluiting (bijv. geen lid kunnen zijn van een vereniging of sportclub)
8. Bespreek de casus in de diaconie en doe een voorstel voor een plan van aanpak dat de volgende elementen bevat
 - beschrijving van de situatie en de problemen
 - doelen per gesteld probleem, bijvoorbeeld
 - bezuinigingsmaatregelen
 - aflossing van schulden
 - afspraken voor structurele oplossingen
 - welke steun de diaconie kan bieden in de vorm van
 - geld (hoeveel en hoe vaak en hoe lang)
 - goederen
 - hulp vanuit de gemeente
 - advies en doorverwijzing
 - welke acties de hulpvrager zelf onderneemt
 - welke steun andere instanties kunnen geven en hoe je dat in werking stelt
 - duur van het hulptraject
9. Stel het plan van aanpak vast, communiceer het met de hulpvrager, stel het in werking en evalueer het op de diaconievergaderingen.

Iedere vorm van hulpverlening is maatwerk. Een stappenplan helpt om zo objectief en eerlijk mogelijk ondersteuning te bieden en voorkomt willekeur. Maar het mag niet zo zijn dat het de christelijke barmhartigheid in een keurslijf dwingt. Soms is een situatie zo complex dat een stappenplan als dit helemaal niet behulpzaam is. Dan is zorgvuldig overleg binnen de diaconie nodig, eventueel met advies van andere instanties of deskundigen.

Heeft u nog onbeantwoorde vragen over diaconale ondersteuning bij financiële problemen?
Neem gerust contact op met de diaconaal consultant van het Dienstenbureau:
T 0318 58 23 67 E diaconaat@cgk.nl